STAVBA BÁBELSKÉ VĚŽE

Původ materiálu
Pavel Freitinger
Pořadí v lekci
5

Žalm: 33,10-11 — *Záměry národů Hospodin maří, lidem úmysly hatí. Záměry Hospodinovy platí věčně, úmysly jeho srdce po všechna pokolení.*

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- **země jednotná v řeči a činech** - předcházející kapitola mluví o vzniku různých národů. Tyto národy jsou teď sjednoceny v jeden šik. Nemyslí se na společný jazyk, spíš na jeden "hlas lidu", jednotnou ideologii.

- pláň **Šineár** je název související s Babylonem - tedy veleříší, která "sjednotila" mnoho národů tak, že je zotročila. V Gn 10,10 se o Šineáru mluví v souvislosti s bájným Nimrodem - Vzpurníkem, který zakládá království právě v oblasti, odkud hrozilo Izraeli nebezpečí: Asyrie, Babylonie (viz také Da 1,2). A Nimrod je navíc "bratranec" Kenaana. Takovéto "kapacity" jsou tedy jednotné.

- **řekli si:** (v.3) zatímco o počátku stvoření a člověka rozhoduje Boží promluva (a řekl Bůh), tady - v příběhu, který uzavírá blok Gn 1-11, se všechno odvíjí od promluvy lidské. Iniciátorem není "slovo Hospodinovo", ale slovo lidské.

- **město** představuje určitý národohospodářský program, který má zajistit bezpečí, mír, blahobyt (příznaky ztraceného ráje)

- **věž, brána Boží, Babylon** (bab-il = brána boží) o pravé bráně Boží věděl Izrael z příběhu o Jákobovi (Gn 28,10nn). Zde (Gn 11) se kriticky hodnotí Babylon a vůbec všechny lidské pokusy o vytvoření sjednocené společnosti, o povznesení se k spáse. Vize a hnutí slibující štěstí a mír na věčné časy mají většinou jednoduché jednotící mechanismy zakódované ve svém programu. Tím jsou lákavé a alespoň na čas skutečně sjednocují.

- **vrchol věže v nebi**: "věž každého chrámu v babylonské oblasti měla v podstatě tvar pyramidy a měla sedm etáží ... věž v Babyloně samém měla starý sumerský název Esagila (dům pozdvižení hlavy). Znamená to, že tam člověk očekává odpuštění vin. Věž byla zpřítomněním světové hory, tj. celého světa. Každá ze sedmi etáží byla vybarvena barvou

zasvěcenou některé z planet. Jedna z nich - asi nejvyšší - se nazývala 'nebe' a byla zpřítomněním, nejen symbolem, nebe. Pro Babyloňana byla plnou skutečností vláda planet nad zemí, nad naším životem. ... Asi nemysleli na věž, která by fakticky hmotně dosáhla až do nebe. Chtěli mít totéž 'zaručeno' ve své věži, i když byla jen 90 m vysoká." (M. Mrázek, Genesis 1-11, SR - Praha 1989, s. 53).

Věž až do nebe (v.4) je tedy dokonalá stavba, která končí nebem a nabízí kontakt s mocí hvězdnou, nebeskou. Lidem je nabídnuta náboženská ideologie, která má nahradit víru v Hospodina. Hospodin vyhnal lidstvo z ráje. Věž nabízí něco lákavějšího než "pouhý" návrat do zahrady Boží.

- **učiníme si jméno** (v.4) vyjadřuje touhu člověka určovat si sám své poslání, cíl a smysl života. Ten, kdo dává jméno, je rozhodující autoritou. Člověk - Pozemšťan - Adam již své jméno dostal a stejně tak určení (Gn 3). Stavitelé věže se chtějí zbavit své pozemšťanskosti. Chtějí se mít božsky. Každá doba si vytváří představy, jak se žije "jako v nebi" a pokouší se uniknout tíživosti lidského údělu. Dnes se utíká na pár minut, hodin či dní do vysněného života pomocí různých prostředků technických, chemických, lékařských i náboženských.

- **Boží rozhodnutí** (v. 5-7) ukazuje, kam jednomyslnost stavitelů vede - k pyšné a vposledu ničivé svévoli ("nebudou chtít ustoupit od ničeho, co si usmyslí provést"). Tuto pýchu je potřeba zadusit hned v počátku. K tomu slouží zmatení jazyků a rozptýlení po celé zemi. Vypravěč ironicky poznamenává, že Hospodin musí "sestoupit", aby zjistil, co vlastně provádějí lidé, uskutečňující své nebetyčné plány.

- **zmatení řeči** "je téměř symbolické, že právě pod věží v Babyloně, ve chrámovém okrsku, byla jazyková škola, kde se vyučovalo egyptštině, chetitštině, etiopštině i jiným jazykům. Různost jazyků byla překážkou už i jim, což teprve nám." (M. Mrázek, s. 52)

- **rozptýlení** - toho se nejvíc báli a to je potkalo. Nejsou ovšem rozprášeni a zničeni (viz Iz 24,1), ale přestali tvořit totalitní jednotu. Příběh o Abrahamovi pak ukazuje, že teprve v rozptýlení vzniká možnost pravé bohoslužby a pravého společenství. Proroci vždy znovu pozvedají svůj hlas, když někdo ve správě církve nebo společnosti usiluje o totalitní jednotu.

2. úskalí textu:

- věž s vrcholem v nebi: **nejde o naivní představu**, že by bylo možno vybudovat stavbu až k nebeské klenbě. Věží s vrcholem v nebi je míněn chrám podle babylonských náboženských parametrů. Podobenství využívají reáliích starověkého světa. Město a věž se stávají symbolem určité civilizace. Obeznámeností se starověkými reáliemi objevíme funkčnost

a výstižnost jednotlivých symbolů, které se pak mohou pro nás stát výstižným popisem motivů jednání, s výhledem k možnému řešení a výhled , nikoli jen popisem krize. Výhledem k řešení krize (Gn 11), se stává zaslíbení (Gn 12). Oproti strategii “sjednocení” je nabídnut horizont zaslíbení: “staň se požehnáním” (Gn 12,2) - ve městě i na venkově.

- příběh **není starověkou teorií o vzniku různých národů**, ani v první řadě nevysvětluje, proč je na světě tolik **různých jazyků**. Mnohost národů a řečí nepředkládá jako osudovou chybu, kterou by bylo potřeba napravovat jednotnou řečí (esperanto apod.), vymazáním rozdílů pomocí smíšených manželství (moonisté) apod. Mnohost, rozmanitost, pestrost je Božím záměrem a ochranou. Bůh rozvrací totalizující jednotu v řeči i činech. Skutky apoštolské v 2. kap. ukazují podobným směrem: tvůrcem pravého obecenství je Duch svatý (nikoli lidská odhodlanost). Zabraňuje rozptýlení a tvoří pospolitost, která nedobývá nebe, ale přijímá pozemský rozměr života, který byl přisouzen již Adamovi-Pozemšťanovi a naplněn v Kristu. Odtud vyrůstá jednota, která se neprojevuje uniformitou ani fanatickou (či sektářskou) sjednoceností, ale otevřeností Bohu a vzájemností v rovině mezilidské.

- při vyprávění se zapomíná, že stavitelé budují nejen věž, ale i **město**. Chtějí vybudovat civilizaci, která dopomůže ke štěstí a blahobytu. Můžete s dětmi probírat, co do "města" (velkoměsta) patří - nejen domy, obchody apod. - ale třeba i vězení pro ty, kdo by nebyli "správně" jednotni. Starším dětem připomeňte, že v posledních 100 letech podobných "jednotných" projektů, které slibovaly ráj na zemi, vzniklo povícero. Ježíšova strategie je opačná - máme hledat nejprve království Boží a ostatní nám bude přidáno.

- **učinit si jméno** - nejde především o pýchu (či reklamu), jako spíš o svévolné uložení si životního a společného programu. Jméno si učinil Hospodin svými skutky (viz Ž 8,7-10) - a lidé svoje jméno, tj. životaschopný a spolehlivý životní program smějí přijmout od něj. Proto také po Gn 11 následuje vyprávění o Abramovi-Abrahamovi, který jméno i životní poslání přijímá od Hospodina.

3. pomůcky:

Obrázek věže např. z Dějin umění (Pijoan); obrázky různých staveb (viz podněty pro rozhovor)

osnovy vyprávěnípro mladší děti:

Motivace

II. Lid jednotný v řeči i činech

III. Stavba města a věže

IV. Pošetilost stavitelů

V. Hospodin sestupuje a maří bezbožné plá

motivační uvedení do příběhu:

Otázky pro mladšíděti

Účastnili jste se už nějaké celoškolní akce (sbírání rostlin, kaštanů, papíru, olympiády)? Chtěli jste být nejlepší, nebo vám to bylo jedno? Byla to povinnost, které jste se museli účastnit - nebo jste se účastnit nemuseli?

Otázka pro starší děti:

Jaké události v nedávné době náš národ "sjednotily"? (hokej, pomoc obětem záplav). Jak ti "sjednocení" pohlíželi na ty, kdo se chovali či mluvili jinak?

I. Motivace

Milé děti, dovedly byste vyjmenovat události, které v nedávné době „sjednotily“ náš národ? Někteří z vás si vzpomenou na slavná hokejová vítězství našich týmů na olympijských hrách nebo mistrovstvích světa. Jiní mohou připomenout ničivé záplavy v naší zemi v posledních letech. Tehdy se lidé sjednotili v pomoci obětem záplav.

II. Všichni jdou zaslepeně za jedním cílem

V Bibli čteme příběh o lidech, kteří také byli jednotni v řeči i činech. Je to příběh o lidech, kteří se stěhovali stále dál na východ. Proč zrovna na východ? Tam na východě hledali lidé vždycky rajskou zahradu, odkud kdysi Bůh člověka pro jeho hříchy vyhnal. Tam se tito lidé chtějí opět dostat. A nechtějí čekat, až jim Bůh opět ráj otevře. Jsou přesvědčeni, že ho dosáhnou sami. – Tak přišli až k babylónské rovině. „Tady se usadíme. Je to ráj? Není to ráj? To jsou zbytečné otázky – my sami si tu ráj zařídíme. Dokážeme to i bez Boha.“ Tak všichni mluvili, tato slova jeden vedle druhého opakovali. Tato vidina z nich dělala lid jedné mysli. – Možná vás napadlo, jak je to krásné, když jsou lidé jednotni. Ale je každá jednomyslnost pěkná a správná? Co když se lidé sjednotí na věci, která je zlá?

III. Stavba města a věže má zaručit štěstí a spásu

Hloupí ti lidé nebyli. Naopak, v lecčems byli chytřejší a šikovnější než jiní. Uměli stavět. Ne z hlíny a kamene, ale z vypalovaných cihel. Místo obyčejné vápenné malty užívali asfaltu. Proto byly jejich stavby pevnější a trvalejší. Jenže ta jejich dovednost jim příliš stoupla do hlavy. Řekli si: „My si tady tu pláň proměníme v ráj. Postavíme si zde krásné město, kolem dokola budou nedobytné hradby, nebudeme se muset nikoho a ničeho bát. Žádný si na nás netroufne. Naše město tu bude stát na věky. Budeme silný a mocný národ, nejmocnější ze všech. Všichni ostatní se před námi budou muset sklonit, s obdivem o nás budou mluvit, naše jméno bude veliké a naše sláva naplní celou zemi.“ Takový byl cíl jejich úsilí, jejich životní program.

Aby měli opravdu všechno zajištěné, tak do toho svého velkolepého plánu zařadili i Pána Boha. Uprostřed města má stát vysoká stavba, která bude všecky ostatní přesahovat. Bude to několikaposchoďový chrám. Odzdola až nahoru povede široké schodiště. V nejvyšším poschodí vystrojí nádhernou svatyni, příbytek pro Pána Boha. Tady, na samém vrcholu stavby, bude mít Bůh své nebe. Bude tu s námi, bude nás chránit, bude nám žehnat. – Tak si to naplánovali a s chutí se dali do díla. Jak si byli sami sebou jisti! Dosáhnou nesmrtelné slávy a zajistí se před nebezpečím!

IV. Hospodin sestupuje a jedná

Co Bůh učinil? „I sestoupil Hospodin, aby zhlédl město i věž, které synové lidští budovali.“ Připadá mi to, jako by si Pán Bůh musel nasadit brýle, aby dobře viděl na to, co tam na babylónské pláni ti pyšní lidičkové budují. Aby viděl na ten drobeček, na to „ohromné“ dílo, do něhož se babylónští budovatelé dali. – Pán Bůh se nepřestává zajímat o to, co my lidé děláme. I tady věděl, co pyšní stavitelé zamýšlejí. Vydali se však úplně falešným směrem. A co je napadne potom, až město a věž dokončí? Bude jim město stačit? Nepokročí ve své rozpínavosti dál? Nebudou dychtit po ještě větší slávě? Kdo ví, co horšího je posedne. Ztratí veškerou soudnost a nebudou chtít ustoupit od ničeho, co si usmyslí.

V. Nedokončená stavba, neporozumění a rozptýlení

Tak Bůh rozhodl, že zasáhne a překazí jim jejich dílo. Aby ukončil jejich zlé počínání a zamezil ještě horším věcem, které by se mohly stát, zmátl Bůh jejich řeč, aby si navzájem nerozuměli. Rázem bylo po jejich jednotě. Znamenalo to i konec všeho stavění. Věž zůstala nedokončená, město nedostavěné. Co mohou dokázat, když si nerozumějí, když si každý vede svou a nemohou se mezi sebou domluvit? Tak je Bůh rozptýlil do všech koutů světa.

VI. Dobrý a nesprávný životní program

Také toto vyprávění vzniklo v babylónském zajetí. Právě tam se Izrael setkával se stavbami vysokých chrámů, jejichž nejvyšším poschodím bylo „nebe“. Říkali tomu bab-ilu, brána nebes a byli velice hrdí, že si vybudovali cestu k Bohu a zajistili jeho přízeň. Zajatý Boží lid to však viděl jinak. Ne bab-ilu, ale blablabla. Žádná brána do nebe, ale slepá ulička a nakonec jen zmatek. Svévolná cesta k Bohu nikdy nekončí dobře. Izraelci ostatně na vlastní kůži poznali, že pouhý chrám, i kdyby byl nejparádnější, Boží náklonnost nezajistí. Skutečného, živého Boha člověk nikdy nemá v hrsti! Smyslem lidského života není za každou cenu se prosadit, vůči Bohu i lidem, nebo vybudovat si ráj, často na úkor druhých, ale pozorně a pokorně naslouchat Božímu hlasu a dát se jím vést. Takový způsob se Pánu Bohu líbí, tam on je přítomen a žehná.

Modlitba

Pane Bože, smíme se nazývat tvými syny a dcerami. Smíme vědět o mnoha lidech na celém světě, kteří se k tobě modlí stejně jako my. Činíš z nás svou velkou rodinu. Ale není to naše zásluha. Neumíme se před tebou sklonit a hodně si o sobě myslíme. Prosíme, přemáhej naši nesvornost a nedorozumění i rozptýlení, do kterého nás i celý svět zavedla pýcha a slávychtivost. Dej každému z nás pokorné a poslušné srdce. Amen

Podněty pro rozhovor:

- Kdo je jednotnější - naše církev, nebo svědkové Jehovovi (popř. jiná sekta)?

- Co všechno patří do města? (domy, továrny, nemocnice, kasárna, vězení, kostel...)

- Už jste se setkali s tím, že na demokracii vadí lidem nejednotnost názorů, programů, stran? Je to tak špatně?

- Znáte významy slov pluralita, totalita?

- Víte, kdy se říkalo "v jednotě síla" a "proletáři všech zemí, spojte se!" Kdo se na taková hesla odvolával popř. odvolává?

- Znáte písničku z EZ, kde se zpívá "jsou svorni při svém díle a v srdcích jeden duch"? O jakou jednotu se jedná?

- Kterou z těchto staveb byste přirovnali k bábelské věži: mrakodrap, katedrálu, supermarket, mauzoleum, pyramidu, věž radnice, památník dobývání kosmu, Stalinův pomník na Letné ... (pozn. pro učitele - nejlépe vyberte obrázky a nabídku dotvořte podle vlastního uvážení. Můžete s dětmi diskutovat i o tom, které rysy jednotlivých staveb jsou společné s příběhem a které odlišné)

- Jsou lidé ochotni a schopni se rychleji spojit k dílu, které přinese nakonec zkázu, nebo k dílu prospěšnému?

- Proč se nedokáží dohodnout lidé, mluvící stejným jazykem?

- Musí jednota lidí znamenat vždy vzpouru proti Bohu? Znáte nějaké povzbuzující příklady lidského sjednocení?

- Dal by se problém, který nakonec biblický příběh zmiňuje, řešit nějakým mezinárodním jazykem?

- Říká se spíše "nebetyčná láska a svoboda" nebo"nebetyčná lež a pýcha"?

Odkaz na pracovní list

05 Stavba bábelske věže

05 Stavba bábelské věže - st

BABYLONSKÁ VĚŽ logika

BABYLONSKÁ VĚŽ matematika

BABYLONSKÁ VĚŽ grafomotorika

Odkaz na píseň

Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít

Proč se pneš, ó člověče (EZ516)

Ženeme se sami v sobě moudří

Žalm 2 (SV271)

Buď vůle tvá, buď vůle tvoje všude tam

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 1

Biblický odkaz (kat)

Genesis 11,1–9